

Pactul de la Varșovia - Tratatul de prietenie, cooperare și asistență mutuală



Pactul de la Varșovia sau **Tratatul de la Varșovia**, numit în mod oficial **Tratatul de prietenie, cooperare și asistență mutuală** a fost o alianță militară a țărilor din Europa Răsăriteană și din Blocul Răsăritean, care voiau să se apere împotriva amenințării pe care o percepeau din partea alianței NATO (care a fost fondată în 1949). Crearea Pactului de la Varșovia a fost grăbită de integrarea Germaniei de Vest „remilitarizată” în NATO prin ratificarea de către țările occidentale a Înțelegerilor de la Paris. Tratatul de la Varșovia a fost inițiat de către Nikita Hrușciov în 1955 și a fost semnat la Varșovia pe 14 mai 1955.

Pactul și-a încetat existența pe 3 martie 1991 și a fost în mod oficial dizolvat la întâlnirea de la Praga, pe 1 iulie 1991.

Membri

Membru	Perioada
 Republica Populară Albaneză	1955–1968 ; retrasă oficial din Pact din cauza diferențelor ideologice.
 Republica Socialistă Cehoslovacă	1955– 1978
 Republica Populară Polonă	1955– 1981
 Republica Democrată Germană (RDG)	1955– 1989
 Republica Populară Română / Republica Socialistă România	1955–1989
 Republica Populară Ungară	1955–1989
 Republica Populară Bulgară	1955– 1991
 Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste	1955–1991

Toate statele comuniste ale Europei Răsăritene au semnat acest pact, (cu excepția Iugoslaviei). Membrii Pactului de la Varșovia și-au luat angajamentul să se apere unii pe alții, dacă unul sau mai mulți dintre ei erau atacați. Tratatul declara de asemenea că semnatarii își bazează relațiile pe principiul neintervenției în afacerile interne și pe respectul suveranității și independenței naționale – până la urmă, aceste principii vor fi încălcate mai târziu în cazul intervențiilor din Ungaria - (1956) și Cehoslovacia - (1968). Albania a încetat să mai fie membru activ al alianței în 1961 ca urmare a rupturii chino-sovietice, criză în care regimul dur stalinist din Albania s-a situat de partea Chinei. Albania s-a retras în mod oficial din Pact în 1968.

Istoric

După terminarea oficială a celui de-al doilea război mondial, s-a declanșat Războiul rece și a apărut conceptul de *cortină de fier* (W. Churchill). Urmare a politicii consecvente de apărare a sistemului economic și politic trupele germane, în calitate de "prizonieri", aflate pe teritoriul Germaniei de Vest au fost reînarmate și au constituit baza viitorului "Bundeswehr" - armata regulată a R.F.G.

Pe fondul evenimentelor din 1948 din Cehoslovacia (expulzări ale etnicilor germani, alegeri, reconstrucție economică) apare infiltrarea agenților serviciilor speciale ale S.U.A. și Marii Britanii cu rol de "agitatori". Existând cauza, trupele sovietice nu părăsesc Europa Centrală și de Est cucerită-eliberată, staționând pe teritoriul mai multor state. Aflate pe

linia de demarcație dintre cele două blocuri foste aliate, armata sovietică nu a plecat din Ungaria decât după dizolvarea Tratatului de la Varșovia.

În timpul revoluției maghiare din 1956, guvernul ungar s-a împărțit în două facțiuni, una condusă de Imre Nagy iar alta condusă de János Kádár. Pentru a ajuta la scăderea tensiunilor, trupele sovietice s-au retras parțial (și-au redus numărul) din Ungaria pe durata disputelor interne. Când facțiunea lui Imre Nagy a declarat că Ungaria s-a retras din alianță iar partizanii săi au atacat unitățile militare -garnizoanele armatei sovietice a urmat replica, iar militarii Tratatului de la Varșovia au reintrat în țară în octombrie 1956 la cererea lui János Kádár și a facțiunii sale, iar maghiară (parțial sprijinită moral, militar și mai ales financiar de către N.A.T.O.) a fost înfrântă în două săptămâni.

Forțele Tratatului (Pactului) de la Varșovia au fost folosite și în luna august 1968, după declararea-declanșarea evenimentelor interne din Cehia Primăverii de la Praga, când a fost invadată Cehoslovacia pentru a pune capăt reformelor puse în practică de guvernul lui Alexander Dubček.

Șeful departamentului militar al Partidului Comunist Cehoslovac, Generalul Locotenent Vaclav Prchlik, denunțase deja, într-o conferință de presă televizată, Tratatul de la Varșovia ca pe o alianță inegală și declarase că armata cehoslovacă era pregătită să apere, prin luptă dacă era necesar, suveranitatea țării. Pe 20 august 1968, o forță constituită din 23 de divizii ale armatei sovietice au intrat în Cehoslovacia sprijinită și de o divizie maghiară, două est-germane, una bulgară și două poloneze. România a fost contra intervenției și în consecință a refuzat să contribuie cu trupe.

Această intervenție a fost explicată de Doctrina Brejnev care afirma că: "Atunci când forțe care sunt ostile socialismului încearcă să deturneze către capitalism dezvoltarea unor țări socialiste, acest fapt nu devine numai o problemă a țării în discuție, dar și o problemă și o preocupare a tuturor țărilor socialiste." În mod implicit, această doctrină rezerva chiar conducerii Uniunii Sovietice dreptul de a defini "socialismul" și "capitalismul" în conformitate cu propriile interese. După invazia Cehoslovaciei, Albania s-a retras în mod formal din Pactul de la Varșovia, deși această țară încetase să mai sprijine pactul încă din 1962. Conducătorul României, Nicolae Ceaușescu, a denunțat invazia atât ca pe o violare a legilor internaționale, cât și ca pe o încălcare a principiilor de neintervenție mutuală în afacerile interne, spunând că autoapărarea colectivă împotriva agresiunii externe era singura misiune autorizată a Pactului de la Varșovia.

NATO și Pactul de la Varșovia nu au intrat niciodată în conflicte armate directe, dar au fost părți în Războiul rece pentru mai mult de 35 de ani. În decembrie 1988, Mihail Gorbaciov, liderul Uniunii Sovietice din acea perioadă, a propus așa-numita Doctrină Sinatra, care statua că Doctrina Brejnev avea să fie abandonată iar țările din Europa Răsăriteană erau îndreptățite să facă ceea ce doreau. Când a fost clar că Uniunea Sovietică nu va mai folosi forța pentru a controla Pactul de la Varșovia, au început să apară o serie de schimbări rapide în Europa Răsăriteană în 1989. Noile guverne din țările din Europa Răsăriteană au început să fie din ce în ce mai puțin interesate de menținerea Pactului de la Varșovia, iar în ianuarie 1991 Cehoslovacia, Ungaria și Polonia au anunțat că se vor retrage din organizația militară până la 1 iulie al aceluiași an. Bulgaria a luat o decizie asemănătoare în februarie și era clar că pactul era practic mort. Pactul de la Varșovia a fost în mod oficial dizolvat la întâlnirea de la Praga din 1 iulie 1991.